

των σχετικών προσπαθειών στη χώρα μας. Ελέγχει και αξιολογεί, δηλαδή, το πώς λαμβάνει μορφή στην πράξη η δημοκρατική/ανθρωπιστική εκπαίδευση στην Ελλάδα, καθώς και τα αποτελέσματα αυτής της στρεβλά υπηρετούμενης προσπάθειας.

5. Για ποιον λόγο, κατά τη γνώμη σας, ο συγγραφέας του κειμένου παραθέτει στην παράγραφο χ τον αντίλογο, την περίπτωση δηλαδή της αρνητικής εμπλοκής της οικογένειας και του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος στην αποστολή της εκπαίδευσης;

- ▶ **Ο συγγραφέας αναγνωρίζοντας πως το σχολείο δεν αποτελεί τον μόνο φορέα αγωγής, επισημαίνει πως χρειάζεται η επιδίωξη ανάλογων δημοκρατικών στόχων τόσο από την οικογένεια όσο κι από την κοινωνία, για να υπάρξουν τα επιθυμητά αποτελέσματα.** Αυτό παιδί δέχεται διαφορετικά ερεθίσματα από τους άλλους δύο φορείς αγωγής, τότε οι προσπάθειες του σχολείου είναι καταδικασμένες να αποτύχουν. **Καταγράφει, μάλιστα, ενδεικτικά παραδείγματα υπονομευτικής δράσης των άλλων φορέων αγωγής, ώστε να καταστήσει σαφέστερη τη θέση του.** Αν, λοιπόν, το παιδί μαθαίνει από τους γονείς του πως προκειμένου να επιβιώσει οφείλει να καταφεύγει στον κυνισμό και τον ατομικισμό, τότε είναι σαφώς εξαιρετικά δύσκολο να υιοθετήσει τις δημοκρατικές αξίες που επιχειρεί να του μεταλαμπαδεύσει το σχολείο. **Καταληκτικά,** αν η κοινωνία περνά το μήνυμα πως απέναντι σε όσους διαφέρουν από εμάς ή έχουν αντίθετη άποψη ότι οφείλουμε να είμαστε επιθετικοί και να τους υποτιμούμε, τότε δεν είναι εύκολο να εδραιωθούν οι αρχές σεβασμού και ευαισθησίας που πρεσβεύει το σχολείο.

β. Οργάνωση νοημάτων κειμενογράφου

6. SOS Ο κειμενογράφος, προκειμένου να οργανώσει τα νοήματά του..... πώς αναπτύσσει την παράγραφο;

- ▶ **Ο κειμενογράφος στην τρίτη παράγραφο του κειμένου 1., υποστηρίζει την θέση ότι** επαγγέλματα τα οποία βρίσκονταν στην χαμηλότερη βαθμίδα του κοινωνικού και οικονομικού χρηματιστηρίου, στις μέρες μας, κατά την περίοδο της πανδημίας, χαρακτηρίζονται από τη μέγιστη χρησιμότητα τους και την πρώτη θέση που λαμβάνουν για την κάλυψη αναγκών διαβίωσης των πολιτών. **Ο κειμενογράφος, προκειμένου να επεξηγήσει και να διασαφηνίσει την παρούσα θέση και να την καταστήσει πιο εύληπτη στον αναγνώστη αναπτύσσει την παράγραφο** παραθέτοντας μια σειρά από **παραδείγματα**, όπως «...οι μεταφορείς, οι «ντελιβεράδες»...εκτέλεση σχεδίων έκτακτης ανάγκης.». Αυτά τα παραδείγματα σαφώς αποτελούν τα διάφορα επαγγέλματα τα οποία και μονοπωλούν την αγοραστική ζήτηση στην περίοδο της πανδημίας.
- ▶ **Η κειμενογράφος στην δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο του κειμένου I,**

αναλύει το σημασιολογικό περιεχόμενο της έννοιας της αλληλεγγύης, παραθέτοντας τα χαρακτηριστικά που χρήζει να κατέχει ένα άτομο ώστε να αποκαλείται αλληλέγγυος. Η συντάκτρια του κειμένου, προκειμένου να επεξηγήσει και να διασαφηνίσει την παρούσα θέση και να την καταστήσει πιο εύληπτη στον αναγνώστη σχετικά με ....., αναπτύσσει την παράγραφο με ορισμό. «Η αλληλεγγύη όμως, δεν ορίζεται...», «Αλληλεγγύη είναι να σταθείς ψύχραιμος...».

- ▶ **Ενδεικτικό σημείο:**
Η δομή του ορισμού είναι η εξής:
Οριστέα έννοια: η αλληλεγγύη
Γένος: τα ηθικά χαρακτηριστικά των ανθρώπων
Ειδοποιός διαφορά:.....

γ. Πειθώ

Πειθώ

Επίκληση στην λογική του δέκτη

SOS κλειδιά – λέξεις: πείθω, πείσει, πειστικότητα, ισχυρισμός, αποδεικτική θέση, αποδείξει, επιχειρηματολογήσει

- οργανώνει τις σκέψεις του βάσει της αποδεικτικής θέσης... βάσει ισχυρισμού... βάσει τρόπου πειθούς και μέσων

7. Ο συγγραφέας για να πείσει καταφεύγει περισσότερο σε αποδεικτικά μέσα (δεδομένα, επιχειρήματα) ή άλλου τύπου μέσα; Εντοπίστε στο κείμενο το επιχείρημά του, καθώς και τα αντίστοιχα χωρία- πώς λειτουργούν ως προς τις προθέσεις του πομπού;
- ▶ Ο συντάκτης του συγκεκριμένου κειμένου στην χ παράγραφο, επιδιώκοντας να επιχειρηματολογήσει/ επιχειρώντας να πείσει, κάνει χρήση αποδεικτικών μέσων επιλέγοντας ως κύριο τρόπο πειθούς την επίκληση στην λογική του δέκτη. Συγκεκριμένα, αποσκοπεί στην ενίσχυση της αποδεικτικής θέσης ότι.... (+ χωρίο), όπου εντοπίζεται ο παρόν ισχυρισμός και παρουσιάζεται ο συλλογισμός του πομπού. **Προς αυτή την κατεύθυνση λειτουργούν υποστηρικτικά τα μέσα πειθούς, όπως** τεκμήρια και επιχειρήματα. Μάλιστα, ως τεκμήρια παρατίθενται:
    - παραδείγματα, όπως “.....” (+ χωρίο), τα οποία επεξηγούν.....
    - γενικές αλήθειες, στατιστικά στοιχεία, πορίσματα ερευνών, γεγονότα, τεκμήριο αυθεντίας, όπως “.....” (+ χωρίο), τα οποία πιστοποιούν.....
      - Συνακόλουθα, παρατίθεται και επιχείρημα από μέρους του συγγραφέα.
      - Η δομή του επιχειρήματος είναι η εξής:
      - Α’ προκείμενη: “.....”

- Β' προκείμενη: “.....”
  - Συμπέρασμα: “.....”
- Ως προς την αξιολόγηση του, το παρόν επιχειρήματα κρίνεται **λογικά ορθό**, καθώς συνδυάζει εγκυρότητα και αλήθεια. Υπάρχει εγκυρότητα διότι το συμπέρασμα απορρέει με λογική αναγκαιότητα από τις προκείμενες και η αλήθεια εντοπίζεται αφού και το συμπέρασμα και οι προκείμενες ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.

8. Το συγκεκριμένο επιχειρήμα θεωρείται λογικά ορθό; Τεκμηριώσατε την άποψή σας.

- ▶ Το συγκεκριμένο επιχειρήμα θεωρείται λογικά ορθό, καθώς συνδυάζει εγκυρότητα και αλήθεια. Διέπεται από εγκυρότητα, γιατί το συμπέρασμα... απορρέει από τις προκείμενες... με λογική αναγκαιότητα. Τέλος διακατέχεται από αλήθεια, γιατί και οι προκείμενες... και το συμπέρασμα... ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα. Τέλος, είναι σαφές ότι το συγκεκριμένο επιχειρήμα χαρακτηρίζεται από λογική οργάνωση ιδεών και αναφορική λειτουργία της γλώσσας

Αναφορικά με την χρήση κειμενικών δεικτών στην προσπάθεια του κειμενογράφου να πείσει, είναι εμφανή:

- ✓ η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, όπως “...”
- ✓ η χρήση τρίτου ρηματικού προσώπου, όπως “...”, που ενισχύει την αντικειμενική οπτική βάσει της οποίας γίνεται η προσέγγιση του θέματος...
- ✓ η ύπαρξη σοβαρού και επίσημου ύφους.

→ Στοιχεία που αποκαλύπτουν την αντικειμενικότητα (κειμενικοί δείκτες) + γλωσσικές επιλογές (αναφορική λειτουργία της γλώσσας,

- γ' ενικό και πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο,
- αντικειμενική οπτική,
- μακροπερίοδος λόγος,
- πλάγιος λόγος,
- απρόσωπη σύνταξη,
- παθητική σύνταξη,
- οριστική έγκλιση)
- επιστημική τροπικότητα

9. Πως οργανώνει την επιχειρηματολογία του / ενισχύει την πειστικότητα του, ο συγγραφέας στην x παράγραφο του κειμένου;

Ο κειμενογράφος στην x παράγραφο του κειμένου επιχειρηματολογεί ακολουθώντας λογική οργάνωση νοημάτων, βάσει του κυρίαρχου τρόπου πειθούς που χρησιμοποιεί, την επίκληση στην λογική του δέκτη. Συγκεκριμένα, επιδιώκει να αποδείξει ότι η σημερινή κοινωνία αντιμάχεται την ρατσιστική τάση προασπιζόμενη τα

ανθρώπινα δικαιώματα με αποφασιστικότητα επιζητώντας, ευνότητα, την πρόοδο. **Ως αποδεικτικά μέσα πειθούς, ο συγγραφέας παραθέτει** αλήθειες γενικού κύρους, όπως “...ο σημερινός άνθρωπος επωφελείται υπερασπιζόμενος τα ανθρώπινα δικαιώματα και το αντίθετο συμβαίνει πράττοντας διαφορετικά..», **γενική αλήθεια που πιστοποιεί** ότι .... **Παράλληλα παραθέτει ενδεικτικά στοιχεία-παραδείγματα που επεξηγούν** την συνθετότητα του προβλήματος του ρατσισμού λόγο των υπαρχόντων προβλημάτων, όπως ο χαρακτήρας των σημερινών κοινωνιών, όντας πολυεθνικές και πολυπολιτισμικές, και αντιμετωπίζοντας συγχρόνως οικονομική ύφεση, «Αυτό ισχύει ιδιαίτερα... οικονομική ύφεση...». Σαφώς, ο κειμενογράφος βάσει της συγκεκριμένης επιχειρηματολογίας, **πέραν της απόδειξης της θέσης του, αποσκοπεί να προβληματίσει τον αναγνώστη** σχετικά με την ανάγκη αντιμετώπισης του ρατσιστικού προβλήματος, ενώ κυρίαρχα γνωρίσματα **στην παρούσα επιχειρηματολογία, εύλογα αποτελούν η αναφορική λειτουργία της γλώσσας και η λογική οργάνωση ιδεών.**

10. Πώς ενισχύει την πειστικότητα του, ο συγγραφέας στην x παράγραφο του κειμένου (ΜΟΝΤΕΛΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥΛΜΙΝ)

- ▶ Βάσει του **μοντέλου επιχειρηματολογίας του Toulmin** είναι εμφανή **ο ισχυρισμός, τα δεδομένα αλλά και η εγγύηση.** Συγκεκριμένα, ισχυρισμό συνιστά η αποδεικτική θέση του συγγραφέα ότι... (+ χωρίο). Ως δεδομένα, είναι εμφανή τα παραδείγματα/ το γεγονός/ τα στατιστικά στοιχεία/ τα πορίσματα ερευνών όπως..... (+ χωρίο). Τέλος, ως εγγύηση διαφαίνεται η γενική αλήθεια ότι.... (+ χωρίο).

Ισχυρισμός:	Αποδεικτική Θέση
Βαθμός Βεβαιότητας:	Αξιολόγηση Επιχειρήματος
Δεδομένα:	Στατιστικά Στοιχεία Πορίσματα Ερευνών Παραδείγματα Γεγονότα
Εγγυήσεις:	Γενικές Αλήθειες
Υποστήριξη:	Δεδομένα + Εγγύηση
Αντίκρουση:	Αντιεπιχειρηματολογία

11. Ποιος είναι ο βασικός ισχυρισμός (αποδεικτέα θέση) της παραγράφου 2; Σε ποια δεδομένα (τεκμήρια, παραδείγματα κ.τ.λ.), αλλά και εγγυήσεις στηρίζεται (αξιώματα, γενικές αρχές κ.τ.λ.);

- ▶ **Ο βασικός ισχυρισμός της δεύτερης παραγράφου είναι πως** η ιδανική εκπαίδευση, για την επίτευξη των οικονομικών στόχων είναι εκείνη που θα οδηγήσει στην κατάρτιση περισσότερων στελεχών και θα βασίζεται άρα στην παροχή γνώσεων πάνω στο μάρκετινγκ και άλλες ανάλογες δεξιότητες. **Ο ισχυρισμός αυτός στηρίζεται** στο οικονομικό παράδειγμα της Κίνας και της Ιν-

δίας, δύο χωρών που έχουν επιτύχει να αναπτύσσονται με «φρενήρεις» ρυθμούς. **Ως εγγύηση αξιοποιείται** η δεδομένη αξία της οικονομικής ανάπτυξης για την πρόοδο μιας κοινωνίας.

12. Σας πείθει η επιχειρηματολογία του αντιλόγου και η αντίκρουσή του από τον συγγραφέα; Απαντήστε, αξιολογώντας τα δεδομένα και τις εγγυήσεις που χρησιμοποιήθηκαν.

- ▶ **Η επιχειρηματολογία του αντιλόγου, παρά το γεγονός ότι βασίζεται στο παράδειγμα** δύο χωρών που σημειώνουν σημαντικότητα οικονομική πρόοδο, **δεν είναι πειστική, εφόσον** για την επίτευξη αυτής της προόδου παραβιάζονται ουσιώδεις για τον πολιτισμό μας εγγυήσεις. **Ειδικότερα**, το γεγονός ότι η ανάπτυξη αυτή δημιουργεί τεράστιες κοινωνικές ανισότητες και βασίζεται στην αδιαφορία για τα πλέον θεμελιώδη ατομικά δικαιώματα, αποτελεί μια κρίσιμη παράμετρο που καθιστά πειστικότερη την αντίκρουση του συγγραφέα. **Ο συγγραφέας παρουσιάζει τον αντίλογο, ότι, δηλαδή**, ζητούμενο είναι η οικονομική πρόοδος με κάθε κόστος, κατά τρόπο υπονομευτικό, εφόσον επισημαίνει την παραβίαση των καίριων για κάθε σύγχρονη κοινωνία εγγυήσεων (κοινωνική ισότητα, ανθρώπινα δικαιώματα). **Η αντίκρουση του αντιλόγου**, έτσι, αν και είναι λιτή, περιορίζεται δηλαδή μόνο στην αναφορά σχετικά με την παραβίαση των ατομικών δικαιωμάτων και τη δημιουργία ανισοτήτων, είναι επαρκής και σαφώς πειστικότερη, αφού κανείς δεν θα συναινούσε στην επιδίωξη της οικονομικής ανάπτυξης εις βάρος των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

13. Ποιος είναι ο βασικός ισχυρισμός (αποδεικτέα θέση) της παραγράφου χ; Σε ποια δεδομένα (τεκμήρια, παραδείγματα κ.τ.λ.) και εγγυήσεις τη στηρίζει (αξιώματα, γενικές αρχές κ.τ.λ.);

- ▶ **Ο βασικός ισχυρισμός της τρίτης παραγράφου είναι πως** αν αναγνωρίζουμε όντως την αξία της σύγχρονης δημοκρατίας, τότε θα πρέπει να αντιληφθούμε ότι η εκπαίδευση είναι ο βασικός πυλώνας για να προφυλάξουμε τα επιτεύγματά της. **Τον ισχυρισμό αυτό τον στηρίζει μ' ένα ιστορικό παράδειγμα** σχετικά με τις εκπαιδευτικές καινοτομίες που έγιναν στην εποχή του Διαφωτισμού. Επισημαίνει, δηλαδή, πως οι στοχαστές του Διαφωτισμού είχαν ως στόχο να εναρμονίσουν τις ανάγκες της τότε δημιουργούμενης δημοκρατίας με την υποχρέωση της εκπαίδευσης να διαμορφώνει ελεύθερους πολίτες. Βασική επιδίωξη του Διαφωτισμού ήταν, λοιπόν, η διαμόρφωση χειραφετημένων ατόμων που θα είχαν όχι μόνο την αναγκαία κατάρτιση για την επαγγελματική τους αποκατάσταση, αλλά και τον απαραίτητο σεβασμό για τα δικαιώματα των συνανθρώπων τους, όπως και την ενσυναίσθηση εκείνη που θα τους επέτρεπε να αντιτίθενται σε ό,τι απειλούσε τη δημοκρατική ισότητα.
- ▶ **Στο πλαίσιο του παραδείγματος** για τους στόχους του Διαφωτισμού **εμπεριέχονται και** οι αναγκαίες εγγυήσεις που συνδέουν τα δεδομένα (το παράδειγμα)

με τον ισχυρισμό. **Ειδικότερα, η αναφορά** στο σεβασμό των δικαιωμάτων των άλλων ανθρώπων, αλλά κι η προάσπιση της δημοκρατικής ισότητας, συνιστούν στοιχεία που αποδεικνύουν τη σημασία που έχει η εκπαίδευση για τη διασφάλιση των επιτευγμάτων της δημοκρατίας.

14. Σας πείθει η επιχειρηματολογία του συγγραφέα; Να απαντήσετε, αξιολογώντας τα δεδομένα και την εγγύηση που χρησιμοποιεί.

- ▶ **Η επιχειρηματολογία του συγγραφέα είναι πειστική**, εφόσον δεν αντικρίζει την εκπαίδευση και τα όσα επιδιώκονται μέσω αυτής μονομερώς. **Στο παράδειγμα, δηλαδή, που φέρνει από την εποχή του Διαφωτισμού, τονίζει πως** ο στόχος της εκπαίδευσης ήταν διττός. Από τη μία έπρεπε να διασφαλίζεται η επαγγελματική κατάρτιση - διαχρονικό και απολύτως απαραίτητο ζητούμενο- κι από την άλλη η καλλιέργεια των δημοκρατικών εκείνων αξιών, ώστε τα άτομα να σέβονται τα δικαιώματα των συνανθρώπων τους και να είναι σε διαρκή επαγρύπνηση, ώστε να αντιτίθενται σε οτιδήποτε απειλούσε τη δημοκρατική ισότητα. **Κατ' αυτό τον τρόπο τα άτομα που διαμορφώνονταν** ήταν χειραφετημένα, εφόσον μπορούσαν να διασφαλίσουν την επαγγελματική τους αποκατάσταση κι είχαν παράλληλα την απαιτούμενη πνευματική καλλιέργεια ώστε να αναγνωρίζουν την αδιαμφισβήτητη αξία της επικράτησης των δημοκρατικών αρχών. **Η πειστικότητα της επιχειρηματολογίας του συγγραφέα ενισχύεται με τη χρήση κατάλληλων εγγυήσεων(κυρίως γενικής αλήθειας), εφόσον επιλέγει ορθά να υπενθυμίσει το πόσο αποτελεσματικά** μπορεί να υπηρετήσει η εκπαίδευση τη δημοκρατία και το πνεύμα αλληλοσεβασμού και ισότητας που τη συνοδεύει.

15. Στην παράγραφο χ ο συγγραφέας επικαλείται, για να στηρίξει τον βασικό ισχυρισμό του, τις θέσεις της Μάρθας Νούσμπουμ; Για ποιον λόγο, κατά τη γνώμη σας, έκανε αυτή την επιλογή;

- ▶ **Ο συγγραφέας θεωρώντας αναγκαία τη στήριξη των δημοκρατικών αξιών μέσω της εκπαίδευσης, επικαλείται** τις απόψεις της Μάρθας Νούσμπουμ διότι λειτουργούν ενισχυτικά και συμπληρωματικά στις δικές του. **Η καθηγήτρια Μάρθα Νούσμπουμ υπενθυμίζει πως** αρχικά η ανώτατη εκπαίδευση στην Αμερική είχε ως δεδομένο και βασικό της πυρήνα τις ανθρωπιστικές σπουδές -όποιο κι αν ήταν το αντικείμενο-, αφού αναγνωριζόταν η καίρια σημασία τους. Στην πορεία, ωστόσο, όπως επισημαίνει η ίδια, οι ανθρωπιστικές σπουδές υποβαθμίστηκαν προς όφελος προφανώς της επαγγελματικής εξειδίκευσης και κατάρτισης.

16. Επιβεβαιώθηκε στην παράγραφο χ η υπόθεση που κάνατε για τη σκοπιμότητα ύπαρξης του ερωτήματος στην παράγραφο ;

- ▶ **Η τρίτη παράγραφος επιβεβαιώνει πράγματι την αρχική υπόθεση πως θα**

ακολουθήσει η διερεύνηση του είδους της αναγκαίας εκπαίδευσης. Εκφράζεται αρχικά, η αρχική σκέψη πως σαφώς η εκπαίδευση δεν έχει μία παγιωμένη μορφή. **Στον αντίποδα της εκπαίδευσης που στοχεύει στην εξυπηρέτηση των οικονομικών αναγκών, τίθεται εδώ η εκπαίδευση εκείνη που αποσκοπεί στη διασφάλιση των επιτευγμάτων της δημοκρατίας και των σημαντικών για τον πολιτισμόν μας αξιών** που τη συνοδεύουν. Συνεπώς.....

17. Ποιος είναι ο βασικός ισχυρισμός (αποδεικτέα θέση) του επιχειρήματος της παραγράφου και σε ποια δεδομένα (τεκμήρια, παραδείγματα κ.τ.λ.) και εγγυήσεις (αξιώματα, γενικές αρχές κ.τ.λ.) βασίζονται; Πόσο πειστική βρίσκετε την επιχειρηματολογία που αναπτύσσεται στην παράγραφο αυτή;

- ▶ **Η αποδεικτέα θέση (ισχυρισμός) της παραγράφου είναι πως το ανθρωπιστικό υπόβαθρο της εκπαίδευσης, δεν συνιστά έκφανση ελιτισμού, αλλά υπηρετεί την ουσία της δημοκρατικής ζωής.** Ως τεκμήριο για την απόδειξη αυτής της θέσης αξιοποιείται το παράδειγμα της ανώτατης εκπαίδευσης στην Αμερική, στο πλαίσιο της οποίας τα μαθήματα ανθρωπιστικών σπουδών (ιστορία, φιλοσοφία, Τέχνη) αποτελούσαν βασικό κορμό της εκπαιδευτικής διαδικασίας, όποιο κι αν ήταν το επιμέρους αντικείμενο σπουδών των φοιτητών. **Ως εγγύηση χρησιμοποιούνται τα χαρακτηριστικά εκείνα που επιδιώκονται μέσω του δημοκρατικού εκπαιδευτικού συστήματος: η ενσυναίσθηση, η παρρησία, η λογοδοσία, η φαντασία, η αυτογνωσία και η διαμόρφωση πολιτών του κόσμου.** Η Μάρθα Νούσμπουμ διατυπώνει, μάλιστα, την άποψη πως αν οι φοιτητές αποκτήσουν αυτά τα γνωρίσματα, η επαγγελματική κατάρτιση θα προκύψει ως φυσικό επακόλουθο. Θεωρεί, πιθανώς, πως ένας νέος που έχει αποκτήσει ενισχυμένη υπευθυνότητα κι έχει κατανοήσει την αξία του ως ατόμου στο πλαίσιο του κοινωνικού συνόλου, θα επιδιώξει να αποκτήσει τα κατάλληλα για την επαγγελματική του αποκατάσταση εφόδια. **Εδώ, ωστόσο, εντοπίζεται το μόνο αδύναμο σημείο της επιχειρηματολογίας της, καθώς δεν επεξηγεί/τεκμηριώνει επαρκώς τη διασύνδεση ανάμεσα στις ποιότητες της δημοκρατικής -ανθρωπιστικής- εκπαίδευσης και την επαγγελματική κατάρτιση. Πέραν αυτού του σημείου, εντούτοις, η πειστικότητα της επιχειρηματολογίας της είναι σημαντική, εφόσον οι εγγυήσεις που επικαλείται αποτελούν διαχρονικά και καίρια ζητούμενα σε κάθε κοινωνία.** Η ενίσχυση της ευαισθησίας των νέων απέναντι στους άλλους, η αίσθηση υπευθυνότητας, η δημιουργικότητα, η ελευθερία έκφρασης, η αυτογνωσία, όπως κι η επίγνωση πως είναι μέλη ενός παγκόσμιου συνόλου κι όχι απλώς ενός κράτους, συνιστούν ασφαλή ερείσματα για τη διασφάλιση της δημοκρατικότητας στην κοινωνία.

18. Ποια είναι η αποδεικτέα θέση του επιχειρήματος αυτής της παραγράφου; Σε ποια δεδομένα (τεκμήρια, παραδείγματα κ.τ.λ.) και εγγυήσεις (αξιώματα, γενικές αρχές κ.τ.λ.) βασίζεται; Πόσο πειστικό το θεωρείτε;

- ▶ Η αποδεικτέα θέση της παραγράφου εμπεριέχει το ποιόν της εκπαίδευσης του νεαρού ατόμου. Τονίζεται πως προκειμένου να έχει ουσιαστικά αποτελέσματα η δημοκρατική (ανθρωπιστική) εκπαίδευση του παιδιού, θα πρέπει να λαμβάνει αντίστοιχα μηνύματα κι από τους άλλους βασικούς φορείς αγωγής, από την οικογένεια, δηλαδή, κι από την κοινωνία. Ως εγγυήσεις αξιοποιούνται αρνητικές εκφάνσεις της ανθρώπινης συμπεριφοράς, όπως είναι ο κυνισμός, ο ατομικισμός, η υποτίμηση κι η επιθετικότητα. Συμπεριφορές, δηλαδή, που -συνήθως- οι άνθρωποι θεωρούν μη αποδεκτές και προσπαθούν να προφυλάξουν τα παιδιά τους από αυτές. **Ως τεκμήριο αξιοποιείται το παράδειγμα της περίπτωση ενός παιδιού** που λαμβάνει αντιφατικά μηνύματα από τους βασικούς φορείς αγωγής (σχολείο, οικογένεια, κοινωνία), με αποτέλεσμα να μην είναι σε θέση να αποδεχτεί και να υιοθετήσει τις επιδιωκόμενες από το σχολείο δημοκρατικές αρχές.
- ▶ Η πειστικότητα του επιχειρήματος είναι υψηλή, εφόσον είναι γενικώς αναγνωρισμένο πως η διαμόρφωση της προσωπικότητας του νέου δεν επιτυγχάνεται μόνο στο πλαίσιο του σχολείου, αλλά προκύπτει από τις ποικίλες επιρροές που δέχεται συνολικά από τους επιμέρους φορείς αγωγής. Υπ' αυτή την έννοια είναι δεδομένο πως αν δεν υπάρχει συνέπεια και ομοφωνία ανάμεσα στους φορείς αγωγής για το ποιες είναι οι ποιότητες που θέλουμε να αποκτήσουν οι νέοι, δεν πρόκειται να υπάρξει κάποιο ουσιαστικό.

19. Η επίκληση πορισμάτων ερευνών στα οποία στηρίζονται οι ισχυρισμοί του αρθρογράφου (όπως προκύπτει από σχετικές έρευνες... .. φαίνεται να εμφανίζουν θετική συσχέτιση... , καθώς.....). Ωστόσο στο κείμενο ο αρθρογράφος δεν αναφέρει τις συγκεκριμένες έρευνες στις οποίες στηρίζονται τα πορίσματα, ούτε στοιχεία, στατιστικά, δεδομένα κ.λπ. Κατ' αυτόν τον τρόπο υπονομεύεται η εγκυρότητα των συμπερασμάτων του.

- ▶ Κυρίαρχη είναι η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, εφόσον ο στόχος είναι η ερμηνεία και η πειθώ, όπως όπως (στην δεύτερη παράγραφο, ...και τρίτη παράγραφο,.....).
- ▶ Στο κείμενο κυριαρχεί το γ' ρηματικό πρόσωπο που δηλώνει αντικειμενικότητα και διαμορφώνει ύφος απρόσωπο, (όπως στην χ παράγραφο, ...)
Το ύφος που επιλέγει κάθε φορά ο συντάκτης ενός κειμένου διαφοροποιείται ανάλογα με τον σκοπό συγγραφής του κειμένου και το επικοινωνιακό αποτέλεσμα που επιδιώκει.

20. Πώς επιχειρεί να ευαισθητοποιήσει/ να διεγείρει συναισθηματικά/να προκαλέσει αισθητική συγκίνηση ο κειμενογράφος απέναντι στον δέκτη, πείθοντας τον συγχρόνως αναφορικά με...

- ▶ Ο συντάκτης του κειμένου x στην παράγραφο y **επιχειρώντας να πείσει τον αναγνώστη επιλέγει ως κύριο τρόπο πειθούς** την επίκληση στο συναίσθημα

του δέκτη. Συγκεκριμένα, **αποσκοπώντας στην ενίσχυση της θέσης ότι ... παραθέτει βασικά μέσα πειθούς, όπως ... Το στοιχείο ....εντοπίζεται στο χωρίο ... «...», μέσω του οποίου ο κειμενογράφος προσδίδει ... **Συνακόλουθα, είναι εμφανής και η χρήση του ... ως μέσο πειθούς, όπως «...» με σκοπό/ επικοινωνιακό αποτέλεσμα .....****

- ▶ **Ο κειμενογράφος στην τέταρτη παράγραφο του κειμένου, ακολουθεί συνειρμική παράθεση νοημάτων. Συγκεκριμένα, βάσει του κυρίαρχου που χρησιμοποιεί, την επίκληση στο συναίσθημα του δέκτη τείνει να διεγείρει συναισθηματικά τον αναγνώστη και να τον προβληματίσει σχετικά με την αναγκαιότητα της αλληλεγγύης στην κοινωνική συνοχή, αλλά κυρίαρχα στην συλλογική προσπάθεια αντιμετώπισης της πανδημίας.... ή... για να προβληματίσει/ να ευαισθητοποιήσει/ να διεγείρει συναισθηματικά..... όσον αφορά.....(ΣΚΟΠΟΣ). Εύστοχα επιλέγει την ποιητική γλώσσα ως κυρίαρχο μέσο πειθούς. Χρησιμοποιεί σχήματα λόγου, όπως μεταφορές «...να γκρεμίσουμε τα τείχη ανάμεσά μας...». Εξάλλου δεν λείπουν **συγκινησιακά φορτισμένες λέξεις, όπως «...απεγνωσμένη προσπάθεια...», «...άνθρωποι με παγκόσμια συνείδηση...». Παράλληλα, η χρήση του α΄ πληθυντικού προσώπου** επιτείνει την αμεσότητα, την ζωντάνια, την οικειότητα και κυρίαρχα την καθολικότητα, αφού η συγγραφέας θεωρεί και τον εαυτό της συμμετοχο στην συγκεκριμένη προβληματική κατάσταση της πανδημίας, όπως «...γκρεμίζουμε...», «...χτίζουμε...». **Σαφέστατα, η χρήση πρώτου πληθυντικού προσώπου, τα σχήματα λόγου αποτελούν βασικούς κειμενικούς δείκτες, η χρήση των οποίων βοηθά-ενισχύει το επικοινωνιακό αποτέλεσμα** που επιθυμεί να έχει η κειμενογράφος με τον αναγνώστη.**

Ο συντάκτης του συγκεκριμένου κειμένου στην χ παράγραφο επιδιώκοντας να προβληματίσει, να ευαισθητοποιήσει, να διεγείρει συναισθηματικά τον δέκτη σχετικά με... κάνει χρήση μέσων πειθούς επιλέγοντας ως κύριο τρόπο πειθούς την επίκληση στο συναίσθημα του δέκτη. Προς αυτή την κατεύθυνση λειτουργούν υποστηρικτικά τα μέσα πειθούς όπως:

- ▶ Περιγραφή
- ▶ Ειρωνεία
- ▶ Αφήγηση
- ▶ Ποιητική γλώσσα με σχήματα λόγου
- ▶ Χιούμορ
- ▶ Ρητορικά ερωτήματα

21. Πώς ενισχύει την πειστικότητα του λόγου της, η συντάκτρια.. στην x παράγραφο του κειμένου; (επίκληση στην αυθεντία)

- ▶ Η συντάκτρια στην τρίτη παράγραφο του κειμένου I παραθέτει τα ονόματα σημαντικών ποιητών (Σεφέρης, Καρυωτάκης) και επιστημόνων μεταφέροντας συγχρόνως αυτούσια τις απόψεις τους. **Συγκεκριμένα κάνει χρήση του τρόπου**

πειθούς της επίκλησης στην αυθεντία, όπως στο σημείο “Η μηχανή δεν έχει ούτε ήθος ούτε ύφος” **προκειμένου να ισχυροποιήσει τη θέση της ότι μόνο απάνθρωπη παρουσία ενέχει στα χέρια του, καθώς δεν χαρακτηρίζουν την μηχανή, ούτε ήθος ούτε ύφος.**

22. Ποιος είναι ο ρόλος του ερωτήματος με το οποίο ολοκληρώνεται η παράγραφος; Τι προσδοκίες σας δημιουργεί η ύπαρξή του για τη συνέχεια του κειμένου;

- ▶ **Το ερώτημα με το οποίο κλείνει η πρώτη παράγραφος έχει ιδιαίτερη σημασία, εφόσον θέτει επί της ουσίας τον κύριο προβληματισμό του κειμένου.** Δεν αποτελεί, δηλαδή, ένα σύνηθες ρητορικό ερώτημα που αποσκοπεί απλώς στο να κεντρίσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη. **Είναι μιας σαφής ένδειξη πως** ό,τι ακολουθεί αποτελεί διερεύνηση του είδους της εκπαίδευσης που οφείλουν τα κράτη να προσφέρουν στους νέους, προκειμένου να επιτύχουν τα επιθυμητά για την οικονομική τους ανάπτυξη αποτελέσματα. **Λειτουργεί, επίσης, ως ένα αρχικό ερέθισμα σκέψης σχετικά** με το γεγονός ότι η εκπαίδευση δεν είναι μια μονοσήμαντη πράξη που έχει μία πάγια μορφή.

δ. Τίτλος

23. Να σχολιάσετε τον τίτλο του κειμένου.

- ▶ **Το χ κείμενο του/της... φέρει τον τίτλο <<.....>>, ο οποίος διέπεται από βασικά γνωρίσματα που αφορούν την οπτική του συγγραφέα, την γλώσσα, το ύφος του, συντακτικά και γραμματικά στοιχεία, αλλά και σημεία στίξης. Συγκεκριμένα, ο συντάκτης προσεγγίζει με αντικειμενική/υποκειμενική οπτική το ζήτημα... (+ χωρίο). Κάνει χρήση αναφορικής/ποιητικής λειτουργίας της γλώσσας όπως “...”, “...”, και το ύφος του είναι.... Παράλληλα, στα γραμματικά στοιχεία είναι εμφανείς πως κυριαρχούν... και ευρύτερα συναντιούνται λεξικογραμματικές επιλογές, προς χάριν της ευστοχίας του, όπως.... Τέλος, ως κυρίαρχο σημείο στίξης είναι... Όλα τα δομικά συστατικά του τίτλου συγκλίνουν κατά κύριο λόγο στην ανάδειξη..., στον προϊδεασμό του αναγνώστη σχετικά με... Είναι σύντομος, εύστοχος και προσελκύει το ενδιαφέρον του αναγνώστη.**

24. Πώς συνδέεται ο τίτλος με το κείμενο; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας επισημαίνοντας την νοηματικά σχέση τους, αλλά και με παραπομπές στο κείμενο.

Η νοηματική σχέση που συνδέει τον τίτλο του κειμένου με τα νοήματα που παρατίθενται σε αυτό, είναι αυτή της αιτιολόγησης. Ο συγγραφέας προβαίνει σε μια σειρά από θέσεις που καταθέτει, προκειμένου να καταστήσει αντιληπτό στον αναγνώστη ότι η «καρδιά» της υπόθεσης της πανδημικής κρίσης που μαστίζει τον πλανήτη σήμερα έγκειται στο συνεργατικό πνεύμα όλων, τη συνείδηση της συσπεί-

ρωσης που απαιτείται ώστε ο καθένας να βγει αλώβητος όσο το δυνατό μέγιστο από αυτή την κατάσταση. Ενδεικτικά σημεία που επαληθεύουν τη συγκεκριμένη νοηματική σχέση τίτλου και κειμένου μπορούν να θεωρηθούν, «...καταλαβαίνουμε ότι είμαστε...σε κάθε χώρα.» (πέμπτη παράγραφος), «...θα πρέπει να έχουν στον πυρήνα τους... είναι η καρδιά της υπόθεσης.»(έκτη παράγραφος)

25. Συγκρίνετε τους τίτλους των δύο κειμένων. Ποιον θεωρείτε πιο εύστοχο στην επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα;

Συγκρίνοντας τους τίτλους των κειμένων, παρατηρούμε ότι και οι δύο κάνουν χρήση ενός σχήματος λόγου, την μεταφορά, που προσδίδει παραστατικότητα και ζωντάνια. Είναι και οι δύο μικρή σε έκταση, έχουν και οι δύο ρήματα καθώς και χρησιμοποιούν απλό λεξιλόγιο. Ο τίτλος του πρώτου κειμένου «Κάπου στο ξέμακρο...η Αλληλεγγύη εκπέμπει...ΣΟΣ!» είναι υπαινικτικός χρίζοντας αποκρυπτογράφιση προκειμένου να αναδειχτεί η προσπάθεια αναζήτησης της αλληλεγγύης αλλά και η κρίσιμη αναγκαιότητα της. Ο τίτλος του δεύτερου κειμένου «Η ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ ΚΑΙ Η ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ σε διαπάλη με τον Κορωνοϊό» είναι πιο σαφής και κατανοητός στον αναγνώστη παρουσιάζοντας την αλληλεγγύη και τον κορωνοϊό σε ισχυρή διαπάλη. Κατά προσωπική άποψη ο πρώτος τίτλος κρίνεται πιο εύστοχος κατέχοντας περισσότερα στοιχεία που μπορούν να προβληματίσουν και να διεγείρουν συναισθηματικά τον αναγνώστη, υπενθυμίζοντάς του την αναγκαιότητα της αλληλεγγύης στην ανθρώπινη καθημερινότητα.

Πώς δημιουργούμε τίτλο με υπόψιν τα παρακάτω:

- α) Οπτική γωνία:** Επιλέγουμε την οπτική γωνία απ' την οποία θα προσεγγίσουμε το θέμα.
- β) Λειτουργία γλώσσας:** Επιλέγουμε τη συγκινησιακή, ποιητική, μεταφορική, συνυποδηλωτική χρήση της **γλώσσας** όταν προσδίδουμε υποκειμενισμό στην αντιμετώπιση του θέματος, όταν θέλουμε να υπάρχει αμεσότητα, όταν μέσω αυτής της λειτουργίας επιθυμούμε να σχολιάσουμε. Η αναφορική, λογική, κυριολεκτική, δηλωτική χρήση επιλέγεται, όταν προσεγγίζουμε το θέμα αντικειμενικά, με σαφήνεια και επίσημο ύφος. Συχνά, λόγω, κυρίως, της συγκινησιακής χρήσης του λόγου, ο τίτλος συνοδεύεται από: μεταφορές, παρομοιώσεις, θαυμαστικά, αποσιωπητικά, ομοιοκαταληξίες, παρηχήσεις, λογοπαίγνια... που στοχεύουν να προσελκύσουν και να μονοπωλήσουν το ενδιαφέρον του δέκτη, όπως, ακόμη, και να προσδώσουν στον τίτλο έμφαση.
- γ) Ύφος:** Ως προς το ύφος, αυτό ποικίλλει, ανάλογα με το περιεχόμενο του κειμένου. Έτσι, άλλοτε υιοθετούμε τυπικό, σοβαρό, απλό, άλλοτε δραματικό, χιουμοριστικό, ειρωνικό.
- δ) Συντακτικά στοιχεία:** Ως προς τη σύνταξη, ο λόγος μπορεί να είναι ελλειπτικός, αφού παραλείπονται όσα εννοούνται εύκολα.
- ε) Γραμματικά στοιχεία:** Ως προς τη γραμματική, από τον τίτλο παραλείπονται συχνά:

- ✓ τα ρήματα,
- ✓ τα άρθρα,
- ✓ οι σύνδεσμοι,
- ✓ οι προθέσεις, και
- ✓ λέξεις που εύκολα μπορούν να εννοηθούν. Αν στον τίτλο υπάρχει ρήμα, αυτό βρίσκεται στην ενεργητική φωνή, σε χρόνο ενεστώτα ή ιστορικό ενεστώτα ή αόριστο και στο γ' πρόσωπο.

στ)Χρήση σημείων στίξης: Συχνή είναι και η χρήση διάφορων σημείων στίξης, γιατί και η στίξη αποτελεί σχόλιο. Έτσι, με τη χρήση π.χ. του ερωτηματικού εκφράζεται απορία, αμφισβήτηση, ειρωνεία... ενώ με τα εισαγωγικά αποδίδεται διαφορετικό περιεχόμενο στις λέξεις. Έτσι, συχνά, ένας πομπώδης τίτλος, πρωτότυπος, χιουμοριστικός, δραματικός... αποτελεί πόλο έλξης για τον δέκτη.

Β. Πώς σχολιάζουμε τον τίτλο ενός κειμένου

Όταν μας ζητούν να σχολιάσουμε τον τίτλο ενός κειμένου, προσέχουμε τα ακόλουθα στοιχεία:

- ✓ Την απουσία ρήματος και λεκτικών στοιχείων, όταν ευκόλως εννοούνται. Ο ονοματικός λόγος προσδίδει επισημότητα, καθιστά πιο άμεση τη μετάδοση του μηνύματος.
- ✓ Τους χρόνους των ρημάτων και τις εγκλίσεις τους.
- ✓ Η οριστική δηλώνει βεβαιότητα και κάτι που θεωρεί ο συγγραφέας πραγματικό.
- ✓ Η υποτακτική δηλώνει προσδοκία ή επιθυμία.
- ✓ Τα ρηματικά πρόσωπα που χρησιμοποιούνται: α' και β' πρόσωπο για οικειότητα, αμεσότητα
- ✓ και ζωντανία/γ' πρόσωπο για αντικειμενικότητα.
- ✓ Την αναφορική ή ποιητική χρήση της γλώσσας.
- ✓ Τη στίξη και τη λειτουργία της στο σχολιασμό του μηνύματος.
- ✓ Τις λέξεις που χρησιμοποιούνται (λαϊκές, λόγιες) και τα σχήματα λόγου, τη χρήση παροιμιών, λογοπαίγνιων.
- ✓ Το ύφος (απλό, επίσημο, ειρωνικό, οικείο, γλαφυρό).
- ✓ Τη χρήση ενεργητικής ή παθητικής φωνής.

Τη σειρά των λεκτικών συνόλων: Προτάσσεται όποιο λεκτικό σύνολο (ονοματικό ή ρηματικό) περιέχει τον όρο στον οποίο θέλει να δώσει έμφαση ο συγγραφέας

ε. Ύφος

Οι ερωτήσεις που μπορούν να τεθούν σε σχέση με το ύφος είναι οι εξής:

- α)** Να χαρακτηρίσετε το ύφος του κειμένου επισημαίνοντας σημεία που να αποδεικνύουν την άποψή σας.
- β)** Να χαρακτηρίσετε το ύφος του κειμένου σε σχέση με το είδος στο οποίο ανήκει,
- γ)** Να αλλάξετε το ύφος του αποσπάσματος... και να αποδώσετε το περιεχόμενο με ύφος απλό και οικείο.